

A zene könyve
(Zeneműkiadó, 1981. Fordította: Révész Dorrit)

A Zeneműkiadó olyan könyvet jelentetett meg az idei Ünnepi Könyvhétre, amely egyedülálló a zenei ismeretterjesztés terén. A londoni MacDonald kiadó reprezentatív kiadványa nagysikerű külföldi diadalút után kerül a magyar közönség kezébe.

A kötetben mindenről szó esik, ami a zenével valamilyen formában kapcsolatos. A hat fő fejezet remek tárgyi elrendezése nyomán az olvasó világos képet kap valamennyi témáról. A sok-sok színes fényképpel, rajzzal, szemléltető ábrával gyönyörűen illusztrált könyv bemutatja a zene történeti fejlődését, a zenei műfajokat, a régi és új hangszereket; s az is kiderül belőle, hogy miképp jut el a zene az előadótól a hallgatóhoz. Időrendi táblázat és kislexikon segíti az eligazodást a zeneszerzők, hangszerek és zenei műszavak rengetegében.

A *zene könyve* a zenetörténet, elmélet és gyakorlat teljes skálájával foglalkozik. Célja, hogy mindenkit további ismeretek megszerzésére ösztönözzön és azok elmélyítésével fokozza a muzsikálás és zenehallgatás örömet.

Papp Géza: Készségfejlesztés az általános iskolai ének-zene órán

(Tankönyvkiadó, 1981.)

A kiadó egy hézagpótló módszertani kiadvánnyal lepte meg az általános iskolában tanító énektanárokat. Szerzője Papp Géza, aki évtizedeken keresztül mint szerkesztő és lektor gondozója volt a vállalatnál az ének-zenei neveléssel kapcsolatos tankönyvek, kézikönyvek, módszertani tanulmányok és egyéb zenei kiadványok kéziratainak, közreműködött azok sajtó alá való rendezésében. Gazdag elméleti és gyakorlati tapasztalataira minden jobbra törekvő énektanár számára érdemes tehát odafigyelnie.

A szerző ezúttal a *készségfejlesztés* elméleti és gyakorlati eredményeinek *összefoglalására* vállalkozott. Köztudott, hogy az *éneket* mint *készségtárgyat* tartja nyilván a pedagógiai közvélemény. Ugyanakkor az utóbbi évek szakmai vitái során egyre erőteljesebb megfogalmazást nyert, hogy az énektanításunk *készségfejlesztési* anyagában jelentkező országosan kimutatható hiányosságokat sürgősen fel kell számolni. Ehhez az erőfeszítéshez kíván a kérdés elméleti és gyakorlati tapasztalatainak tömör összegzésével a szerző az énektanároknak segítséget nyújtani.

A kezdő fejezetek az alapvető elméleti eredményeket ismertetik. Az ének-zenei képzés folyamatában körülhatárolja a szerző a zenei *ismeretszerzés*, valamint a zenei *képesség* és *készségfejlesztés* helyét. E folyamat tudatos ismerete, és alkotó módon való kezelése a pedagógiai tudatosság szempontjából ma már nélkülözhetetlen minden olyan nevelő számára, aki énektanításra vállalkozik.

Azt a régi alapelvet, hogy az énektanítás során elsősorban kollektív zenei élményhez kell juttatnunk a tanulókat, az általános iskolai nevelés és oktatás új terve is megerősítette. Énekléssel (karénekléssel) és zenehallgatással meg kell ismertetnünk és meg kell szerettetnünk az iskolában a zeneművészetet.

A tanulóknak a zeneművek alaposabb megismeréséhez és a legfontosabb ké-

pességek és készségek kifejlesztéséhez zenei ismeretek kialakítására is szükségük van. Ezeket a legegyszerűbb zenei jelenségekre vonatkozó ismereteket a tanulók az énekelt és meghallgatott zene-művek megfigyelhető sajátosságaiból merítik. Szilárd zenei ismeretek kialakulásához ugyanis a minél szélesebb *auditív tapasztalat*, valamint a megfigyelt jelenségek *tudatosulása* nélkülözhetetlen.

A megszerzett, és elsődlegesen emlékezetbe vésett ismeretek végleges megszilárdítása és ezeknek a gyakorlatban való alkalmazása már a *készségfejlesztés* folyamatában valósul meg. A tudatosult ismeretek *zenei tevékenység* keretében *automatizálódnak*. A zenei tevékenység sikeres végrehajtását egy sor *általános* és *speciális képesség* kimunkálása biztosítja. A képességek, készségek és ismeretek egymás közti különleges dialektikájára határozottan felhívja a szerző és olvasó figyelmét. Hangsúlyozza, hogy a három tényező egyike sem azonos a másikkal, mégis a lehető legszorosabban egymásba fonódnak. Talán érdemes lett volna arra is rámutatni, hogy olykor a *képességfejlesztés* az énekpedagógiai gyakorlatban önmagában is hangsúlyt kap, és önálló feladatként is

jelentkezik. Az óvodai zenei nevelésben a hangsúly a zenei alapelemek észlelésén, hosszabb-rövidebb ideig való emlékezetbe tartásán és utánzó reprodukálásán van, a tudatosítás igénye nélkül. Az általános iskolában is végezhetjük a belső hallást, a zenei memóriát, többszólamú érzéket stb. fejleszthető gyakorlatokat kimondottan képességfejlesztés céljából is. Olykor valóban áthatja az ismeretszerzés és készségfejlesztés egész folyamatát, hogy a készségek biztosította lehetőségek birtokában végül is a megszerzett magasabb fokú zenei képességek hatására a személyiség potencialitásává, és újabb magasabb rendű zenei ismeretek forrásává váljon.

A zenei ismeretek automatizálása (készséggé fejlesztése) a *felismertetés*, *jelölés* (zenei írás, lejegyzés) és *reprodukálás* tevékenységének célszerű ismétlése és gyakorlása útján lehetséges. Ezeknek az irányított módszeres tevékenységeknek a hatékonyságát jelentősen megnövelik a *didaktikai játékok* és a célra irányuló *játékos gyakorlási formák*. Ezek *eszköz* jellegét határozottan hangsúlyozni szükséges. Öncélú alkalmazásuk ha hozzá is járul a képességek spontán fejlődéséhez, a készségeket csakis tudatos és célszerű pedagógiai funkcióik érdekében történő alkalmazásuk útján fejlesztik.

Papp Géza könyvének éppen abban rejlik a jelentősége, hogy közel száz gyakorlási formát ismeret, és ezzel hozzájárulhat a pedagógiai gyakorlat fel-frissüléséhez, új lehetőségek kiteljesedéséhez. Az igaz, hogy a gyakorlási formák felsorakoztatása már rendező elvek alapján is elképzelhető (a teljesség igényével sem lép fel), ahhoz azonban kétségtelenül hozzájárulhat, hogy a szakmai gyakorlatban eddig bevált módszeres eljárások közkinccsé váljanak. Igényt ébreszthet a nevelőben a didaktikai játékok további gyűjtésére, esetleg újabb pedagógiai fogások felderítésére és alkalmazására.

Dancs Lajos

Sajtóhiba: 71. l.: lemaradt a cím (20. Dallamdiktálás); 75. l.: a záratok példáiiban négy esetben hiányzik, illetve rossz helyen van a kettősvonal; 90. l.: az 5. példában (333/302.) a hiányzó záróütem (alsó) lá, és negyed szünetjel.